

Fenomenalul Bertold Brecht

Adrian Grauenfels

Textul de față conține trei QR barcode cu exemplificări muzicale care pot fi ascultate cu telefonul celular.

Pe poziția Photo încadrați barcodul ales care arată așa:

când e încadrat apare pe ecran un mic pătrățel pe care apăsăm.

Automat se deschide pe Youtube videoul propus pentru vizionare.

Vă rugăm să trimiteți feedback la gadrian40@gmail.com

SAGA PUBLISHING

Fenomenalul Bertold Brecht

Adrian Grauenfels - Text experimental

Eugen Berthold Friedrich Brecht (1898 - 1956), cunoscut sub numele de Bertolt Brecht, a fost actor de teatru, dramaturg și poet german. Ajuns la maturitate în timpul Republicii de la Weimar, a avut primele succese ca dramaturg la München și s-a mutat la Berlin în 1924, unde a scris Opera de trei parale cu Kurt Weill și a început o colaborare de o viață cu compozitorul Hanns Eisler. Imersat în gândirea marxistă în această perioadă, a scris piese didactice și a devenit un teoretician de frunte al teatrului epic (pe care mai târziu l-a numit "teatru dialectic").

În timpul perioadei naziste, Bertolt Brecht a trăit în exil, mai întâi în Scandinavia, iar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial în Statele Unite, unde a fost supravegheat de FBI. Întors în Berlinul de Est după război, a înființat compania de teatru Berliner Ensemble împreună

cu soția și colaboratoarea sa de lungă durată, actrița Helene Weigel.

Bavaria (1898-1924)

Eugen Brecht (în copilărie cunoscut sub numele de Eugen) s-a născut la 10 februarie 1898 în Augsburg, Germania, fiul lui Berthold Friedrich Brecht (1869-1939) și al soției sale Sophie, născută Brezing (1871-1920). Mama lui Brecht era o protestantă devotată, iar tatăl său un romano-catolic (care fusese convins să aibă o nuntă protestantă). Casa modestă în care s-a născut este astăzi conservată ca muzeu Brecht. Tatăl său a lucrat la o fabrică de hârtie, devenind director general al acesteia în 1914.

Datorită influenței mamei sale, Brecht cunoște Biblia, o familiaritate care va avea efect asupra scrierilor sale. De la ea, de asemenea, a venit "imaginea periculoasă a femeii abnegate" care apare în dramaturgia sa. Viața de acasă a lui Brecht era confortabilă, de clasă mijlocie, în ciuda a ceea ce implica încercarea sa ocazională de a pretinde origini țărănești. La școala din Augsburg l-a întâlnit pe Caspar Neher, cu care a format un parteneriat creativ pe viață. Neher a proiectat multe dintre decorurile pentru dramele lui Brecht și a contribuit la crearea iconografiei vizuale distinctive a teatrului lor epic.

Când Brecht avea 16 ani, a izbucnit Primul Război Mondial. Inițial entuziast, Brecht s-a răzgândit curând văzându-și colegii de clasă "înghițiți de armată". Brecht a fost aproape exmatriculat din școală în 1915 pentru că a scris un eseu ca răspuns la versul "Dulce et decorum est pro patria mori" al poetului roman Horațiu, numindu-l Zweckpropaganda ("propagandă ieftină pentru un scop

specific") și susținând că numai o persoană fără cap ar putea fi convinsă să moară pentru țara sa. Expulzarea sa a fost împiedicată doar prin intervenția lui Romuald Sauer, un preot care a fost și profesor suplinitor la școala lui Brecht.

La recomandarea tatălui său, Brecht a încercat să evite înrolarea în armată, exploatând o porțiță care permitea amânarea recrutării studenților la medicină. Ulterior, s-a înscris la un curs de medicină la Universitatea din München, în 1917. Acolo a studiat teatru cu Arthur Kutscher, care i-a inspirat tânărului Brecht o admirație pentru iconoclastul dramaturg și star de cabaret Frank Wedekind.

Din iulie 1916, articolele de ziar ale lui Brecht au început să apară sub noul nume "Bert Brecht" (prima sa critică de teatru pentru Augsburger Volkswille a apărut în octombrie 1919). Brecht a fost înrolat în serviciul militar în toamna anului 1918, pentru ca apoi să fie repartizat înapoi la Augsburg ca asistent medical într-o clinică militară; războiul s-a încheiat o lună mai târziu.

În iulie 1919, Brecht și Paula Banholzer (o relație din 1917) au avut un fiu, Frank.

Probabil în 1921, Brecht a luat un mic rol în cabaretul politic al comediantului Karl Valentin din München. Jurnalele lui Brecht din următorii câțiva ani consemnează numeroase vizite pentru a-l vedea pe Valentin jucând. Brecht l-a comparat pe Valentin cu Charlie Chaplin, pentru "respingerea aproape completă a mimicii și a psihologiei ieftine", scrie el în *Dialogurile Messingkauf* (1) ani mai târziu, "Chaplin este principala sa influență" din acea perioadă.

Dar omul de la care a învățat cel mai mult a fost clovnul Valentin, care a jucat într-o berărie. Făcea scurte scenete în care interpreta angajați refractari, muzicieni de orchestră sau fotografi, care își urau angajatorii și îi făceau să pară ridicoli. Angajatorul era interpretat de partenera sa, Liesl Karlstadt, o comediantă populară, care obișnuia să se umfle și să vorbească cu o voce gravă de bas.

Clovnul Valentin

Prima piesă de teatru a lui Brecht, *Baal* (scrisă în 1918), a apărut ca răspuns la o discuție la unul dintre seminariile de teatru ale lui Kutscher (2), inițiind o tendință care a persistat de-a lungul carierei sale de activitate creativă generată de dorința de a contracara o altă operă (atât a altora, cât și a sa, după cum atestă numeroasele sale adaptări și rescrieri). "Oricine poate fi creativ", a glumit el, "dar rescrierea altora este o provocare." Brecht și-a terminat a doua piesă majoră, *Tobe în noapte*, în februarie 1919.

Între noiembrie 1921, Brecht a făcut cunoștință cu multe persoane influente de pe scena culturală berlineză. Printre aceștia s-a numărat dramaturgul Arnolt Bronnen, cu

care a înființat o întreprindere comună, Compania Arnolt Bronnen / Bertolt Brecht. Brecht a schimbat ortografia prenumelui său în Bertolt pentru a rima cu Arnolt.

În 1924, Brecht a lucrat cu romancierul și dramaturgul Lion Feuchtwanger la o adaptare a operei Edward al II-lea de Christopher Marlowe, care s-a dovedit a fi o piatră de hotar în dezvoltarea teatrală și dramaturgică timpurie a lui Brecht. Edward al II-lea a constituit prima încercare a lui Brecht de a scrie în colaborare și a fost primul dintre numeroasele texte clasice pe care avea să le adapteze. Fiind primul său debut regizoral solo, el l-a creditat mai târziu ca fiind germenul concepției sale despre "teatrul epic". În septembrie același an, capătă o slujbă de asistent dramaturg la Deutsches Theater al lui Max Reinhardt, la Berlin, - la acea vreme unul dintre cele mai importante trei teatre din lume.

În 1925, Brecht a văzut și două filme care l-au influențat semnificativ: *The Gold Rush* de Chaplin și *Battleship Potemkin* de Eisenstein. Brecht îl comparase pe Valentin cu Chaplin, iar cei doi i-au oferit modele pentru *Galy Gay* în *Man Equals Man*. Brecht a scris mai târziu că Chaplin "s-ar apropia în multe privințe mai mult de epic decât de cerințele teatrului dramatic." S-au întâlnit de mai multe ori în timpul cât Brecht a stat în Statele Unite și au discutat despre proiectul lui Chaplin *Monsieur Verdoux*.

În urma montării spectacolului *Omul este egal cu omul* la Darmstadt în acel an, Brecht a început să studieze serios marxismul și socialismul, sub supravegherea lui Hauptmann. "Când am citit Capitalul lui Marx", relevă o notă a lui Brecht, "mi-am înțeles piesele de teatru". Marx a fost, "singurul spectator pentru piesele mele pe care l-am întâlnit vreodată." Inspirat de evoluțiile din URSS, Brecht a scris o serie de piese de propaganda, laudând

colectivismul bolșevic (dispensabilitatea fiecărui membru al colectivității în *Omul egal cu omul*) și teroarea roșie (*Decizia*).

În 1927, Brecht a făcut parte din "colectivul dramaturgic" al primei companii a lui Erwin Piscator (3), care a fost conceput pentru a aborda problema găsirii de noi piese pentru "teatrul său epic, politic, de confruntare, documentar". Brecht a colaborat cu Piscator în perioada în care acesta din urmă a realizat producții de referință,

*Erwin
Piscator*

Hoppla, Suntem vii! de Toller, *Rasputin*, *Aventurile bunului soldat Schweik și Konjunktur* de Lania (4). Cea mai semnificativă contribuție a lui Brecht a fost adaptarea romanului comic episodic neterminat *Schweik*, pe care l-a descris mai târziu ca fiind un "montaj din roman".

Producțiile Piscator au influențat ideile lui Brecht despre punerea în scenă și design și l-au alertat asupra potențialului radical oferit dramaturgului "epic" de dezvoltarea tehnologiei scenice (în special a

proiecțiilor).

Ceea ce Brecht a preluat de la Piscator "este destul de clar, și a recunoscut acest lucru", sugerează criticul Willett.

Kurt Weill

În 1927 a avut loc și prima colaborare între Brecht și tânărul compozitor Kurt Weill. Împreună au început să dezvolte proiectul *Mahagonny* al lui Brecht, pe linia tematică a biblicelor *Orașe ale câmpiei*(8), dar redat în termenii "noului obiectivism American", care se contura în lucrările anterioare ale lui Brecht. Au produs *Micul Mahagonny* pentru un festival de muzică în iulie, ca ceea ce Weill a numit un "exercițiu stilistic" în pregătirea piesei de mare anvergură. Din acel moment, Caspar Neher (5) a devenit parte integrantă a efortului de colaborare, cuvintele, muzica și elementele vizuale fiind concepute de la bun început în relație unele cu altele. Modelul pentru articularea lor reciprocă se afla în principiul nou formulat de Brecht al "separării elementelor", pe care l-a expus pentru prima dată în "Teatrul modern este teatrul epic" (1930). Principiul, o

varietate de montaj, propunea ocolirea "marii lupte pentru supremație între cuvinte, muzică și producție", după cum spunea Brecht, prin prezentarea fiecăruia ca opere de artă autonome, independente, care adoptă atitudini unele față de altele. În 1930, Brecht s-a căsătorit cu Weigel; fiica lor, Barbara Brecht, s-a născut la scurt timp după nuntă. Ea a devenit, de asemenea, actriță și va împărți mai târziu drepturile de autor ale operei lui Brecht cu frații ei. Brecht a format un colectiv de scriitori care a devenit prolific și foarte influent. Elisabeth Hauptmann, Margarete Steffin, Emil Burri, Ruth Berlau și alții au lucrat cu Brecht și au produs piesele cu scop didactic, încercând să creeze o nouă dramaturgie pentru participanți, mai degrabă decât pentru publicul pasiv. Acestea se adresau masivei organizații artistice muncitorești care exista în Germania și Austria în anii 1920. La fel a făcut și prima mare piesă a lui Brecht, *Sfânta Ioana de la Stockyards*, care încearcă să înfățișeze drama în tranzacțiile financiare. Acest colectiv a adaptat *Opera cerșetorilor* de John Gay, cu versurile lui Brecht pe muzica lui Kurt Weill. Redenumită *Opera de trei parale* (Die Dreigroschenoper), acesta a fost cel mai mare succes din Berlinul anilor 1920 și o influență reînnoitoare asupra musicalului la nivel mondial. Una dintre cele mai celebre replici ale sale sublinia ipocrizia moralității convenționale impuse de Biserică, care acționa în colaborare cu ordinea stabilită, în fața foametei și a privațiunilor clasei muncitoare:

*Mai întâi vine mâncarea
Apoi vine moralitatea.*

Succesul *Operei de trei parale* a fost urmat de *Happy End*, care a fost realizat rapid. A fost un eșec

personal și comercial. La vremea respectivă, se pretindea că este scrisă de misterioasa Dorothy Lane (acum se știe că era Elisabeth Hauptmann, secretara și colaboratoarea apropiată a lui Brecht). Brecht a revendicat doar paternitatea textelor cântecelor. Mai târziu, Brecht va folosi elemente din *Happy End* ca germeni pentru *Saint Joan of the Stockyards*, o piesă care nu va ajunge pe scenă în timpul vieții lui Brecht. Partitura lui Happy End, compusă de Weill, a produs multe succese Brecht/Weill, precum "*Der Bilbao-Song*"

Și "*Surabaya-Jonny*".

*Muzica lui Kurt Weill pentru
Brecht- cu Ute Lemper, Andreas Delfs*

Capodopera colaborării dintre Brecht și Weill, *Ascensiunea și căderea orașului Mahagonny* (Aufstieg und Fall der Stadt Mahagonny), a provocat un scandal la premiera din 1930, la Leipzig, cu proteste ale naziștilor din public. Opera Mahagonny avea să aibă premiera mai târziu, la Berlin, în 1931, devenind o senzație triumfătoare.

Brecht și-a petrecut ultimii ani ai epocii de la Weimar (1930-1933) la Berlin, lucrând cu "colectivul" său

la *Lehrstücke*. Acestea erau un grup de piese didactice conduse de morală, muzică și teatrul epic al lui Brecht. Scopul era educarea muncitorilor cu privire la problemele socialiste. *Măsurile luate* (Die Massnahme) a fost scrisă de Hanns Eisler (6). În plus, Brecht a lucrat la un scenariu pentru un lungmetraj semi documentar despre impactul uman al șomajului în masă, *Kuhle Wampe* (Cui aparține lumea -1932), care a fost regizat de Slatan Dudow. Acest film impresionant se remarcă prin umorul său subversiv, prin cinematografia remarcabilă a lui Günther Krampf și prin contribuția muzicală dinamică a lui Hanns Eisler. Acesta oferă și astăzi o perspectivă vie asupra Berlinului din ultimii ani ai Republicii de la Weimar.

Al doilea război mondial

În timpul anilor de război, Brecht a devenit un scriitor proeminent al *Exilliteratur* (7). În cele mai cunoscute piese ale sale, și-a exprimat opoziția față de mișcările național-socialiste și fasciste: *Viața lui Galilei*, *Mama Curaj și copiii ei*, *Omul bun din Szechwan*, *Ascensiunea lui Arturo Ui*, *Cercul de cretă caucaziană*, *Frica și mizeria celui de-al Treilea Reich* și multe altele.

Brecht a fost co-autor la scenariul filmului regizat de Fritz Lang, "Și spânzurații mor!", care se baza în mare măsură pe asasinarea din 1942 a lui Reinhard Heydrich, adjunctul nazist al Protectoratului Boemiei și Moraviei ocupat de Germania, mâna dreaptă a lui Heinrich Himmler în SS și arhitectul principal al Holocaustului, cunoscut sub numele de "Spânzuratul din Praga". Hanns Eisler a fost nominalizat la Oscar pentru partitura sa muzicală. Colaborarea a trei refugiați proeminenți din Germania

nazistă - Lang, Brecht și Eisler - este un exemplu al influenței pe care această generație de exilați germani a avut-o asupra culturii americane. *Hangmen Also Die!* a fost singurul scenariu al lui Brecht pentru un film de la Hollywood. Bani pe care i-a câștigat din scrierea filmului i-au permis să scrie *Viziunile Simonei Machard*, *Schweik în cel de-al Doilea Război Mondial* și o adaptare a operei *Ducesa din Malfi* de Webster.

Poetul Brecht

Brecht și-a folosit poezia pentru a critica cultura europeană, inclusiv naziștii și burghezia germană. Poezia lui Brecht este marcată de efectele celor două războaie trăite.

De-a lungul producției sale teatrale, poemele sunt încorporate în aceste piese cu ajutorul muzicii. În 1951, Brecht a publicat un text care sprijina poezia din piesele sale, cu o notă intitulată *Despre poezie și virtuozitate*. El scrie:

Va fi nevoie să vorbim despre poezia unei piese de teatru... ceva ce părea relativ lipsit de importanță în trecutul imediat. Părea nu numai lipsit de importanță, ci și înșelător, iar motivul nu era că elementul poetic fusese suficient de dezvoltat și observat, ci că realitatea fusese alterată în numele ei... trebuia să vorbim despre un adevăr distinct de poezie... am renunțat să mai examinăm operele de artă sub aspectul lor poetic sau artistic și am obținut satisfacție din opere teatrale care nu au niciun fel de atracție poetică... Astfel de opere și spectacole pot avea un anumit efect, dar cu greu poate fi unul profund, nici măcar politic. Pentru că este o particularitate a mediului teatral

faptul că el comunică conștiințe și impulsuri sub formă de plăcere: efectul plăcerii și a impactului ei va corespunde profunzimii plăcerii.

Cea mai influentă poezie a lui Brecht figurează în *Manualul de pietate* (Devoțiuni), care l-a consacrat ca poet notoriu. Brecht a murit la 14 august 1956 de atac de cord la vârsta de numai 58 de ani.

NOTE

(1) **Messingkauf** - O lucrare teoretică incompletă din secolul al XX-lea despre limba germană. Bertolt Brecht a lucrat la [Messingkauf] la sfârșitul anilor 1930 și începutul anilor 1940. În cuvintele lui Brecht conține „o mulțime de teorie în formă de dialog”.

(2) **Arthur Kutscher** (1878 - 1960) a fost un istoric german al literaturii și cercetător în domeniul dramaturgiei. Împreună cu Max Herrmann poate fi considerat părintele fondator al studiilor de teatru în Germania. A fost profesor la Universitatea din München, unde a predat un celebru seminar de istorie a teatrului. Opera sa a influențat mulți dramaturgi, poeți și regizori. Printre studenții săi s-au numărat Bertolt Brecht (în 1917), Erwin Piscator (în 1913), Peter Hacks, etc. Prima piesă de teatru integrală a lui Brecht, *Baal* (scrisă în 1918), a fost scrisă ca răspuns la o discuție la unul dintre seminariile de teatru ale lui Kutscher. În timp ce Kutscher a fost responsabil pentru inspirarea admirației pentru Benjamin Franklin Wedekind (1864 - 1918) [acesta a fost un dramaturg german, care critică adesea atitudinile burgheze (în special în ceea ce privește sexul), anticipă expresionismul și a avut influență în

dezvoltarea teatrului epic în tânărul Brecht, dar, a fost " un critic aspru" față de primele scrieri dramatice ale lui Brecht].

(3) **Erwin Friedrich Maximilian Piscator** (1893 - 1966) a fost un regizor și producător german de teatru. Alături de Bertolt Brecht, el a fost cel mai important exponent al teatrului epic, o formă care subliniază conținutul socio-politic al dramaturgiei, mai degrabă decât manipularea emoțională a publicului sau frumusețea formală a producției.

(4) **Leo Lania** (1896 - 1961) a fost jurnalist, dramaturg și scenarist. S-a născut ca Lazar Herrmann într-o familie de evrei din Harkov. Deși născută în Imperiul Rus, Lania a emigrat la Viena și a servit în armata austro-ungară în timpul primului război mondial. După război s-a implicat din ce în ce mai mult în politica de extremă stângă și în teatrul politic german.

(5) **Caspar Neher** (1897 - 1962) a fost un scenograf și libretist austro-german, cunoscut în principal pentru relația sa de muncă cu Bertolt Brecht. Neher s-a născut în Augsburg. El și Brecht au fost prieteni de școală care au fost separați o perioadă de Primul Război Mondial, timp în care Neher a primit Crucea de Fier, în februarie 1918). În 1919, a studiat la Academia de Arte Frumoase din München. A fost angajat pentru prima dată în mod profesional de Kammerspiele din München în 1922, deși proiectele sale pentru producția lui Brecht's *Drums in the Night* au fost inițial respinse.

(6) **Hanns Eisler** (1898 -1962) a fost un compozitor austriac (tatăl său era austriac, iar Eisler a luptat într-un regiment maghiar în Primul Război Mondial). Este cunoscut mai ales pentru că a compus imnul național al Germaniei de Est, pentru lunga sa asociere artistică cu

Bertolt Brecht și pentru partiturile pe care le-a scris pentru filme.

(7) **Exilliteratur** este denumirea unei categorii de opere literare în limba germană scrise de autori de atitudine antinazistă, care au fugit din Germania nazistă și din teritoriile ocupate de aceasta între 1933 și 1945. Acești autori disidenți, dintre care mulți erau de origine evreiască și/sau cu simpatii comuniste, au fugit în străinătate în 1933, după ce Partidul Nazist a ajuns la putere în Germania și după ce Germania nazistă a anexat Austria prin Anschluss în 1938, a abolit libertatea presei și a început să îi urmărească penal pe autorii ale căror cărți au fost interzise.

(8) **Sodoma și Gomora** - două dintre cele cinci „orașe ale câmpiei” poemnite în Tanah.

Kurt Weill - Little Threepenny Music:

EDITURA SAGA 2021